

«ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى» ئۇيغۇر تەتقىقات مەركىزى
نەشر قىلدى

مۇندەرجە

ئامېرىكا پارلامېنتىدا شەرقىي تۈركىستان

1. Karry Dumbaugh تۈركىستان شەرقىي تۈركىستان

ۋەتەن ئىچى ۋە سىرتىدىكى يۈزلىنىشلەر

ئامېرىكا ھۆكۈمىتىنىڭ باياناتى: «ختاي ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستاندا يۈزبېرىۋاتقان مىللىي ۋەقەلەرنى قورال كۈچى بىلەن ئەمەس، تېنچلىق ئۇسۇلى بىلەن ھەل قىلىشى كېرەك» 8
شەرقىي تۈركىستاندا مىللىي كۆرەشلەر خىتاي ھۆكۈمىتىنى ھەربىي ھالەت ۋاختىنى ئۇزارتىشقا مەجبۇر قىلدى 9
ئۈرۈمچىدىكى پارتلىتىش ۋەقەسى دۇنيا خەۋىرىگە ئايلاندى 9
شەرقىي تۈركىستاندا خىتاي كۆچمەنلىرىنىڭ قېچىش دولقۇنى قوزغالدى 10
ختاي مەركىزىي ھەربىي ئىشلار كومىتېتى جىددىي بۇيرۇق چۈشۈرۈپ، شەرقىي تۈركىستان بىلەن تىبەتكە كۆپ ساندا زاندارما قىسىملىرىنى يۆتكىدى 11
تاشقى دۇنيادىكى شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتلىرى دېموكراتىك خىتاي مەتبۇئاتلىرىنىڭ دىققەت نۇقتىسىغا ئايلاندى 12
شەرقىي تۈركىستاندا زەنجىر سىمان پارتلاش داۋام قىلماقتا 13
بېيجىڭ شەھەرلىك ساقچى ئىدارىسى ئۇيغۇرلاردىن ئېھتىيات قىلىش ھەققىدە ئومۇمىي ئۇختۇرۇش تارقىتىشى 14
بىرقىسىم خىتاي پارلامېنت ئەزالىرى ھۆكۈمەتتىن شەرقىي

ژورنال مەسئۇلى:
ئەنۋەر جان
باش مۇھەررىر:
پەرھات يۈرۈكباش
مۇئاۋىن باش مۇھەررىر:
ئېلىياز ئۆمەر
مۇھەررىرلەر:
نۇرسۇن مۇھەممەت
ئەسقەر جان
ئادىل بايپىرى
ئۈمىت ئاگاھى
دىلشات لىتىپ
ئەنۋەر نۇرسۇن
ئەركىن ئەنۋەر
مونىتاژ ۋە كومپىيۇتۇرغا
ئالغۇچى:
ئۆمەر جان شاھيارى
مەرھابا رەجەپ

ژورنىلىمىزنىڭ ئادرېسى:
OSTTURKISTANISCHE
UNION IN EUROPA e. V.
Knorr str. 85 Rgb
80807 München
GERMANY

تېلېفۇن ۋە فاكس:
0049 89 3518527
1783525

ژورنىلىمىزنىڭ ۋاكالەتچىلىرى:
ئاۋستىرالىيە:
ئەخمەت ئىگەمبەردى
تۈركىيە:
ئابدۇلجېلىل نۇران
سەبىۋىللا پامىر
ئامېرىكا:
ئەنۋەر يۈسۈپ
ئابلانجان لەيلى نامان



Responsible Manager:

Enver Can

Chief Editor:

Perhat Yurungkash

Deputy Chief Editor:

Iliyar Omar

Editors:

Tursun Mohammed

Asgar Can

Adil Bayeri

Ümit Agahi

Dilshat Litip

Enwer Tursun

Erkin Enwer

LAYOUT:

Omerjan Shahyari

Marhaba Rejep

Address:

OSTTURKISTANISCHE

UNION IN EUROPA

e. V.

Knorr str. 85 Rgb,

80807 München

GERMANY

Tel&Fax:

0049/89/3518527

1783525

Representative in

Australia:

Ahmat Igamberdi

Representatives in

Turkey:

Ablikim Baki Altahir

Abduljelil Turan

Saypulla Pamir

Representatives in

U.S.A :

Anwer Yusup

Ablajan Layli Naman

تۇر كىستاندىكى مىللى مەسىلەرنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىشنى تەلەپ قىلدى..... 14

خىتاي پارلامېنتىدىكى شەرقىي تۈركىستانلىق قورچاق پارلامېنت ئەزالىرىنىڭ يىرگىنىشلىك باياناتلىرى..... 15

ۋاڭ لېچۈەن ئۈرۈمچىدىكى پارتىلىتىش ۋەقەسىنى پەيدا قىلغان مۇجاھىتلارنىڭ قولغا ئېلىنغانلىقىنى ئېلان قىلدى..... 16

ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ئاساسلىق شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتلىرى بىرلەشكەنلىكىنى جاكارلىدى..... 16

«دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى» مەركىزىي ئورگىنى قازاقىستاندىكى تەشكىلاتلارنىڭ بىرلەشمە سىياسىي باياناتىنى قوللايدىغانلىقىنى بىلدۈردى..... 17

ئۇيغۇرلار مەسىلىسى ئامېرىكا ۋە ياۋروپا پارلامېنتلىرىدا..... 18

ۋاڭ لېچۈەن غۇلجا ئىنقىلاۋىدا 400 ئادەمنىڭ ئۆلگەنلىكىنى ئىنكار قىلدى..... 19

خىتاي ھۆكۈمىتى ئۈرۈمچىدىكى پارتىلىتىشنى پەيدا قىلغان 9 كىشىنى رەسمى قولغا ئالغانلىقىنى ئېلان قىلدى..... 20

خىتاي ھۆكۈمىتى غۇلجا ئىنقىلاۋىدا قولغا ئېلىنغانلار بىلەن ئۈرۈمچىدىكى پارتىلىتىش ۋەقەسىدە قولغا ئېلىنغانلارنى قۇربان ھېيىتىن بۇرۇن سوتلاپ بولۇشنى قارار قىلدى..... 20

خىتاي ھۆكۈمىتى شەرقىي تۈركىستان مەسىلىسى مېناسۋىتى بىلەن نۇر كىيگە رەسمى نازارەت بىلدۈردى..... 21

بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى كىشىلىك ھوقوق كومىتېتى بىلەن خەلقئارا كەچۈرۈم تەشكىلاتى غۇلجا ۋەقەسى بىلەن ئۈرۈمچىدىكى پارتىلىتىش ۋەقەسىدە قولغا ئېلىنغانلارغا ئىگە چىقتى..... 22

گېرمانىيىدىكى ئۇيغۇرلار نورۇز بايرىمىنى قۇتلۇقلىدى..... 23

ئامېرىكا پارلامېنتىنىڭ ئۈچ نەپەر ئەزاسى خىتاي ھۆكۈمىتىگە مەكتۇپ يوللاپ خىتاينىڭ غۇلجا جەريانىدىكى قىرغىنچىلىققا نازارەت بىلدۈردى..... 23

خىتاينىڭ غۇلجا جەريانىدىكى قانلىق قىرغىنچىلىقى پۈتۈن دۇنيا جامائەتچىلىكىنىڭ قاتتىق غەزەپ نەپرىتىنى قوزغىدى..... 24

ۋەتەن سىرتىدا شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ خىتايغا قارشى ئەڭ شىددەتلىك قارشىلىق كۆرسۈتۈش ھەرىكىتى قوزغالدى..... 26

تۆت قىتئەدە خىتايغا قارشى نامايىش..... 34

بېيجىڭدا يۈز بەرگەن ئاپتوۋۇز پارتىلىتىش ۋەقەسى خىتاي مەركىزى



- 34 ھۆكۈمىتىنى قاتتىق ئالاق - زادە قىلدى.
- ختاي ھۆكۈمىتى ئۈرۈمچىدىكى پارتىلىتىش ۋەقەسى بىلەن بېيجىڭدىكى پارتىلىتىش ۋەقەسىنى
 35 ئەينى گۇرۇپپىدىكى ئۇيغۇرلارنىڭ پەيدا قىلغانلىقىنى ئېلان قىلدى.
- ختاي ھۆكۈمىتى بېيجىڭدا ياشاۋاتقان شەرقىي تۈركىستانلىقلارنى قاتتىق نازارەت ئاستىغا
 36 ئالدى.
- «ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى» ئۆزلىكىسىز زورايماقتا
 37 «ئاۋۇستىرالىيە تۈركىستان جەمئىيىتى خىتايىنىڭ غۇلجىدىكى قىرغىنچىلىقىغا قاتتىق نازارەت بىلدۈردى.
 37 ئامېرىكىدىكى «شەرقىي تۈركىستان تەتقىقات مەركىزى» ئامېرىكا پارلامېنت ئەزالىرىغا مەكتۇپ
 38 يوللىدى.
- ئامېرىكىدىكى تۈرك جەمئىيەتلىرى ئامېرىكا تاشقى ئىشلار مىنىستىرلىكىگە شەرقىي تۈركىستاندىكى
 38 خىتاي زۇلمىنى ئاڭلاتتى.
- فرانسىيە ھۆكۈمىتى 18 نەپەر ئۇيغۇرنى قۇتقۇزۇپ قالدى
 39 گىرمانىيىدىكى «تېبەتنى ھىمايە قىلىش جەمئىيىتى» شەرقىي تۈركىستان مەسلىسى ھەققىدە ئىلمىي
 39 مۇھاكىمە يىغىنى ئۆتكۈزدى.
- ۋەھشى خىتاي ھۆكۈمىتى يەنە 8 ئۇيغۇرنى شېھىت قىلدى
 40 «دۇنيا ئۇيغۇر ياشلار قۇرۇلتىيى» فوندا جەمئىيىتى «ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى» ئەزالىرىغا
 40 شەرەپنامە تارقىتىپ بەردى.
- «ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى» ئەزالىرىغا ئەزالىق گۇۋاھنامىسى تارقىتىپ بېرىلدى
 41 ئامېرىكىدىكى شەرقىي تۈركىستان تەشكىلاتلىرى ئومۇمىي يۈزلۈك ھەرىكەتكە ئۆتتى
 41 «ياۋروپا شەرقىي تۈركىستان بىرلىكى» خىتايىنىڭ قىرغىنچىلىق سىياسىتىگە قارشى نازارەت نامايىشى
 42 ئۆتكۈزدى.
- شاڭگاڭدا چەتئەلگە قېچىش دولقۇنى قوزغالدى
 42 ۋاڭ لېچۈن خىتاي مەركىزىي ھۆكۈمىتىنىڭ شەرقىي تۈركىستانغا خىتاي كۆچمىنى يۆتكەش
 43 پىلانغا قارشى چىققان.

شەرقىي تۈركىستان ياشلىرى

- 44 «دۇنيا ئۇيغۇر ياشلىرى قۇرۇلتىيى» نۇتۇقلىرىدىن تەرىملەر

سىياسىي ۋە ئىلمىي مۇھاكىمە

- شەرقىي تۈركىستان ئازاتلىق ئىنقىلابىنىڭ يېڭى باھارى ئەخمەت ئىگە مېھرىدى. 59
- ۋەتەن داۋايىمىزنىڭ چىقىش يولى باتۇر راشىدىن 81
- خىتايىنىڭ ئوتتۇرا ئاسىيا سىياسىتى سابىت ئۇيغۇرى. 96
- شەرقىي تۈركىستان — شەرقىي تۈركىستانلىقلارنىڭ مۇقەددەس زېمىنى ئا. ب. ئەلئەبىر. 106



مىللىي داۋايىمىزنى دۇنياغا يۈزلەندۈرەيلى..... ئابلاجان لەيلى نامان. 115
 تەڭرى تېغى ئېتەكلىرىدىن زەينەپ كۆڭۈش. 119
 شەرقىي تۈركىستاندا نۆۋەتتە ئېلىپ بېرىلۋاتقان مىللىي خائىنلارغا زەربە بېرىش ھەرىكىتى ۋە
 ئۇنىڭ نەخىرسىزلىكى توغرىسىدا ئۆمەر جان ئىمىن. 121
 ئۇلۇق ۋەتىنىمىز ئۇيغۇرىستاننىڭ (شەرقىي تۈركىستاننىڭ) مۇستەقىللىقى ئۈچۈن
 بىرلىشەيلى..... 126
 دىڭ شاۋپىڭنىڭ ياستۇق ئامىتىدىكى سىياسىي قوللانمىسى — «قارا يۈزلۈك ئىلمى»
 شۆھرەت ھۇشۇر. 128
 خىتاي ھۆكۈمىتى بىلەن ئاتوم سىناق رايونىدىكى «بولگۇنچى» لەر ئوتتۇرىسىدىكى
 سۈركىلىشلەر Iris Gau Zummy. 132

شەرقىي تۈركىستان ئاياللىرى

ۋەتەن سىرتىدا شەرقىي تۈركىستان ئاياللىرىنىڭ مىللىي داۋادىكى سىياسىي ئورنىغا ئالاھىدە
 ئەھمىيەت بېرىلىشى كېرەك..... مەرھابا رەجەپ. 133

تارىخىي ئەسلىمە

ئۇيغۇرلارنىڭ گېرمانىيگە كىلىپ يەرلىشىش جەريانى ئەنۋەر جان. 136

شەرقىي تۈركىستان ئەدەبىياتى

يېڭى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنىڭ باشلىنىشى ئىككى ئاچا يولى كەلگۈسى
 ئىستىقبالى..... يۈسۈپ ئاچىن قەشقەرى. 139
 ئويغان..... ئەخمەت ئىگەمبەردى. 147

تارىخ ۋە پاكىت

1933 - يىلى قۇرولغان «شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتى» نىڭ ئاساسىي قانۇنى ۋە ئۇنىڭ
 تەركىبىي قىسمى..... Andrew D.W. Forbes . 148
 شەرقىي تۈركىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتىنىڭ مەغلۇپ بولۇش
 جەريانى..... Andrew D.W.Forbes. 151

خىتاي مەتبۇئاتىدا شەرقىي تۈركىستان

شىنجاڭدىكى مىللىي زىددىيەتنىڭ يىلتىزى ۋە ئۇنى ھەل قىلىش ئۇسۇلى..... جىڭ بوۋېي. 155

